

Hemvärnsbefälets Riksförbunds historia 1942-2022

80 år med HBR eller att våga synas ger framgång

Thomas Quist

2022-04-15

Innehåll

Förord	3
Prolog	4
Hur började det	5
Uppgifterna från början	6
De första åren 1942-1952	6
Gustaf Petri 60 år	7
Ur Meddelanden från HBR nr 6 1945 oktober	8
De följande åren slutet på 1940- och början på 1950 talet	8
Riksförbundets ordförande – Carl Lindberg 60 år den 9 september 1951	8
1952 - 1953	10
Hemvärnsgårdar	11
1955 till 1967	11
Vårt nuvarande förbundsvapen kom till 1958.	12
1960-talet	12
Hemvärnsområdesbefälhavarnas Riksförbund blir Hemvärnsbefällets Riksförbund	13
Våra förtjänstplaketter	13
1970-talet	14
1980-talet	14
1990-talet	14
HBR blir frivillig försvarsorganisation	15
Petrimedaljen i silver blir bärbar	15
2000-talet	16
HBR lämnar Rikshemvärnsrådet	16
Åter ideell frivillig organisation	16
2017	17
2018	17
2020 - 2022	17
Viktiga personer för HBR	19
Gustaf V Petri	19
Carl Lindberg	22
HRBs medaljer	23
Gustaf Petri-medaljerna	23
HBRs styrelser 1941-2022	24
HBRs Styrelseledamöter 1942-2022	25
Våra Rikshemvärnschefer 1940-2022	26
Våra överbefälhavare 1942-2022	26
Källor	27

Förord

Hemvärnsbefällets Riksförbunds (HBRs) historia har alltid varit ett hett ämne när man till man har pratat om den.

Hur kom vårt riksförbund till - vad var syftet med det - hur har det förändrats – vad hände när – varför?

Styrelsen kom 2017 fram till att de beskrivningar som fanns om vår historik var ofullständig och att det var viktigt att samla så mycket information som möjligt innan den går helt förlorad för att kunna ta fram en mer komplett historik.

Det är viktigt att förstå att samspelet mellan Hemvärnschefen sedermera Rikshemvärnschefen med stab och HBR var en av de viktigaste hörnstenarna fram till 2005 för hemvärnets utveckling. Detta blev grunden till det medinflytande som råder inom hemvärdet idag och som gör det möjligt att hantera synpunkter på hemvärnets framtid och utveckling inom vårt lands försvar.

Man kan konstatera att utan HBRs insatser för hemvärdet under krigsåren hade vi inte haft det hemvärn som finns idag. Den påverkan som våra styrelseledamöter genomdrev som riksdagsledamöter i riksdagens andra kammare lade grunden för dagens hemvärn. Det var politik på hög svensk nivå.

Huvuddelen av materialet till denna historieskrivning bygger på ”Meddelande från Hemvärnsbefälhavarnas riksförbund 1943 – 1949, Meddelanden från HBR 1950 – 1965, Hemvärnsbefäl 1966 – 1977, samt protokoll från olika tidsperioder, olika utredningar som gjordes av olika ledamöter för att kunna leva upp till framtida krav på hemvärdet. Alla styrelseprotokoll och övrigt material mellan 1942 och 1977 finns på Krigsarkivet, material av senare datum finns scannat och förvaras hos HBR. Detta material är mer begränsat än de inbundna böckerna 1943 -1977.

Ni läsare kommer kanske att tycka att språket är lite märkligt här och var. Jag har valt att behålla det språkbruk som vi svenskar har haft under aktuell tid och hur det förändrats under 80 år.

Thomas Quist
Förbundsordförande

Prolog

Det var storkrig ute i Europa, andra världskriget. Före hemvärnets tillkomst 1940 var det många i Sverige som krävde en allmän folkbeväpning till skydd mot den femtekoloniverksamhet som börjat framträda inom andra nationer och som man befarade att den skulle kunna framträda även i Sverige. Samhället ansåg sig kunna tillvarata det tillskott av beväpnad styrka, som folk uttryckte i sin vilja att delta i Rikets försvar på annat sätt än som kunde ske enbart genom det reguljära försvaret.

Kriget hade i Europa blivit totalt varför svenska försvaret också borde vara totalt. All försvarskraft skulle tillvaratas och så kom den frivilliga försvarsorganisation som hemvärdnet utgör till. Inom denna organisation skulle alla samlas, som med vapen i hand, ville hjälpa till med att försvara vårt land. Det var kanske överord att säga "alla". Det uppstod flera "frivilliga" rörelser och redan befintliga sådana fick nytt liv. Detta med samma bevekelsegrunder som utgjorde drivkraften för hemvärnets tillkomst och utveckling.

Från en början var det många som hävdade att hemvärdnet behövde en mera privatbetonad organisation utöver eller vid sidan av den militära sammanslutning som hemvärdnet blivit. Hemvärdnet behövde med andra ord en organisation som kunde föra hemvärnsfolkets talan, då närmast för hemvärnsbefälen. Man ansåg det kunde räcka med att hemvärnscheferna i landets hemvärnsområden hade den organisation som kunde föra deras talan.

Hemvärnsbefälets Riksförbund som det numer heter blev inte en intresseorganisation i vanlig mening, vilket inte heller var avsikten. Organisationen blev det forum, där man utan att behöva följa vanliga regler för militär verksamhet, kunde diskutera alla problem som hänger samman med hemvärnets verksamhet. HBR har samtidigt verkat för en god sammanhållning bland befälet och för en positiv inställning till försvaret.

Hur började det

Det var storkrig ute i Europa och övriga världen. Tyskland hade annekterat Österrike, invaderat Polen, Danmark, Norge, Nederländerna, Belgien, delar av Frankrike. Tyskarna befann sig i krig med Storbritannien och Sovjetunionen. Italien håll på att utvidga sig i södra Europa och Afrika och Japan håll på att utöka sitt imperium i Asien. Mitt i detta satt Sverige i kläm.

Hemvärnet hade startats 1940 och byggdes upp i en rasande takt. Behoven av stöd för hemvärnet i alla former blev allt tydligare som förbanden växte.

Under Hemvärnets första år saknades en permanent kursgård för utbildning av befälen inom Hemvärnet. En ofta anlitas anläggning av Rosersberg norr om Stockholm, där Hemvärnsområdesbefälen fick sin utbildning. Det var i stort sett samma personer som mötte upp vid dessa utbildningar och tanken uppstod efter en tid att bilda en organisation för Hemvärnsområdesbefälhavarna – som det hette på den tiden.

Hemvärnschefen överste Gustaf Petri behövde en kontaktväg utanför ordervägen till sina hemvärnsförband och menade på att så behövde även försvarsområdesbefälhavarna. Vid de kurser för hemvärnsområdesbefälhavare som på eftersommaren 1941 var förlagda till Rosersberg i Sigtuna kommun enades man om att bilda en sammanslutning för hemvärnsområdesbefälhavare. Den drivande kraften för att bilda denna organisation var utöver överste Gustaf Petri rektor Torbjörn Wennerberg. Representanter för de olika kurserna utsågs med uppgift att utarbeta riktlinjer för hur denna verksamhet skulle kunna se ut.

Av de tolv utsedda representanterna sammanträdde åtta på hotell Continental i Stockholm den 11 oktober 1941.

De åtta som träffades på Continental i Stockholm var:

Edvard Bennedichs, Hedesunda , Albert Berg von Linde, Axelvold, Nils Ehrenberg, Holmåkra, Peder Hammarskiöld, Hyltebruk, Carl Lindberg, Brännkyrka
Magnus Rudberg, Malmköping, Torbjörn Wennerberg, Smeby och Vilhelm Wessén, Nyadal

Vid detta sammanträde utarbetade man förslag till stadgar. En interimsstyrelse utsågs att fungera till dess förbundet bildades. Denna bestod av Torbjörn Wennerberg, Carl Lindberg och troligtvis Edvard Bennedichs.

Interimsstyrelsen sände den 29 november 1941 ett upprop till landets samtliga hemvärnsområdesbefälhavare med inbjudan till medlemskap i förbundet.

Det konstituerade sammanträdet hölls i Riksdagshuset i Stockholm den 25 mars 1942 i närvaro av Hemvärnschefen översten Gustaf Petri. Vård för mötet var riksdagsman Carl Lindberg som satt i andra kammaren 1933 – 1948 för Socialdemokraterna.

De 31 ombuden från 17 inskrivningsområden som hade hörsammat kallelsen beslöt enhälligt att bilda Hemvärnsområdesbefälhavarnas Riksförbund. Till ordförande valdes riksdagsmannen Carl Lindberg. Övriga ledamöter blev Edvard Bennedichs, Hedesunda. Albert Berg von Linde, Axelvold och Rolf Lindman, Lidingö.
Suppleanter blev Peter Hammarskiöld, Hyltebruk. Vilhelm Wessén, Nyadal.

Uppgifterna från början

När HBR bildades fanns ingen självstyrelse inom hemvärdnet. Den viktiga betydelsen av en organisation som vid sidan av den militära ordningen och som skulle kunna föra hemvärnets talan stod klart för många inom hemvärdnet. Inte minst överste Petri hade detta klart för sig. I ett uttalande i juni 1944 säger han:

”Hemvärnets särmärke och styrkekälla är frivilligheten. Därför kan hemvärnets verksamhet i åtskilliga avseende icke följa de stramt militära riktlinjerna, som känneteckna förhållandena inom försvaret i övrigt. Hänsyn till hemvärnsmännens önskningar måste sålunda i görligaste mån tagas och i en viss självstyrelse uppmuntras. Förutsättningen för att detta skall kunna ske på ett ändamålsenligt sätt är att en intim kontakt kan upprätthållas mellan hemvärnsledningen – hemvärnsstaben och försvarsområdesstaberna – och hemvärdnet ute i bygderna. Denna kontakt åstadkommes nu dels genom att hemvärnsofficerare och kretsbefälhavare årligen kallas till några dagars konferens i Stockholm, dels genom centrala kurser först på Rosersberg och nu på Vällinge för områdesbefälhavare och övriga hemvärnsbefäl och dels genom hemvärnschefens och stabschefens resor landet runt. Inom försvarsområdena äger motsvarande verksamhet rum. Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund har till uppgift att på ett mer informellt sätt föra hemvärnsbefällets talan inför hemvärnschef och försvarsområdesbefälhavare, varvid i förstahand frågor, som icke beröra den rent militära verksamheten, tas upp.”

Detta blev starten för medinflytandet i Hemvärdnet.

Enligt sina stadgar ska förbundet med tillvaratagande av medlemmarnas intresse stödja hemvärdnet och dess syfte. Samarbetet ska sökas och upprätthållas med militära och andra myndigheter, som har med hemvärdnet och dess verksamhet att göra.

De första åren 1942-1952

HBR:s första år kännetecknas av att finna och förfina sin roll i att representera hemvärdnet genom att föra hemvärnsområdesbefälhavarnas talan.

Då Carl Lindberg var riksdagsman lades stor vikt vid motioner av olika slag för hemvärnets väl. Det behövdes enhetlig och ordentlig utrustning både personlig och för förbanden.

Beväpning var en viktig fråga. Det var hårda tider för Sverige och en hårt ansträngd statskassa. Man lyckades få riksdagen att besluta om en hemvärnskommitté som skulle utreda olika frågor och förbereda ärenden främst för försvarsutskottets motsvarighet.

Denna Hemvärnskommitté bestod av hemvärnschefen Gustaf Petri (ordförande), majoren Sven Holmberg, riksdagsmännen Carl Lindberg (HBR i Sth), Fritz Persson i Växjö och Ivar Persson i Skabersjö samt översten Bo Skogh.

Allt var inte medgång vid denna tid. Förbundets verksamhet sågs inte med blida ögon från delar av militärt håll. Försvarsområdesbefälhavare och även hemvärns officerare såg förbundet som en onödig inblandning i enligt deras uppfattning rent militära frågor.

De var dock inte ensamma om sin uppfattning. Även inom hemvärnets led var organisationen på sina håll inte populär. Frågan om förbundets existens återkommande årsmöte efter årsmöte. I samtliga fall beslöts dock att förbundet skulle fortsätta sin verksamhet.

Man hade ett stort stöd från sin Hemvärnschef överste Gustaf Petri som hade sin uppfattning och sina mål klara.

Medlemsavgifterna var redan då en tvistefråga. De sju kronor som det kostade att vara medlem, var vid denna tid mer pengar än idag, men beloppet torde dock ha varit överkomligt för den som trodde på förbundets idé.

Frågans betydelse kan utläsas av den korrespondens som fördes mellan förbundets kassaförvaltare och sektionerna. Korrespondensen var tämligen ensidig – svaren från sektionerna var fåtaliga och oftast negativa.

Trots alla motigheter lade förbundets dåvarande styrelse med Carl Lindberg som den drivande kraften ner ett energiskt och målmedvetet arbete för att öka anslutningen till förbundet och stabilisera organisationen.

Redan under senare hälften av 1942 beslutade man om utgivning av ”Meddelanden från HBR” för att understödja rekryteringen och öka upplysningen om förbundet. Det första numret utgavs i mars 1943.

Svenskarnas stora svårigheter var att det rådde stora ransoneringar till följd av bristen på mängder av olika varor på grund av svårigheterna att få in viktiga importvaror utifrån samt lågkonjunkturen som rått under mellankrigstiden.

En antydning om dessa svårigheter ger de framställningar till Hemvärnsstaben som gjordes om tilläggskort för smör och bröd för hemvärnsmännen liksom licens för skor. Lika angelägna var de kanske inte att tidskriften måste inskränka utgivandet av antalet nummer på grund av pappersbrist.

Den första årsberättelsen för HBR redovisar 6 sektioner och 131 medlemmar. Först 1948 kunde 15 sektioner redovisas. Antalet medlemmar är inte angivet men bör efter beloppet som redovisats för medlemsavgifter ha varit omkring 350. Man ska då betänka att det var endast hemvärnsområdesbefälhavare och motsvarigheten till kretschefer som fick vara medlemmar, vilket borde motsvara en anslutning på ca 50 %. Förbundet glömde dock inte bort hemvärnsofficerare och hemvärnsunderofficerare. Frågor sådana som ekiperingsbidrag och hänsyn vid omplaceringar behandlades, fördes vidare och ledde till resultat.

Under åren 1943-44 var en av de stora frågorna att genom ett riksdagsbeslut få överste Gustaf Petri befordrad till generalmajor och på så sätt kunna ha honom som chef ytterligare 5 år. Fråga stötte på patrull men löstes så småningom med att Gustaf Petri förblev överste men fick en högre lönegrad så att han kunde fortsätta sin verksamhet som chef för hemvärdet fram till 65 års ålder 1950.

Den 1 januari 1945 utsågs Gustaf Petri till generalmajor.

Gustaf Petri 60 år.

Tidigt började man diskutera hur man skulle uppvakta Gustaf Petris på födelsedagen. Man kom fram till att man skulle ta fram en medalj i guld som 60 års gåva. Styrelse ledamoten, kretsbefälhavaren, professorn vid konstmuseet i Göteborg Axel Romdahl, tar kontakt med konstnären Nils Möllerberg född i Tomarp i Skåne för att ta fram förslag på medalj till Gustaf Petris 60 årsdag. Styrelsen beslutar att ta fram denna medalj.

Den femte januari överlämnades Petri medaljen i guld i samband med uppvaktningen av Gustaf Petris födelsedag. Gustaf Petri tackar HBR genom att ge tillbaks rätten att förvalta denna medalj i silver och brons och dela ut dem till hemvärnsmän som utfört synnerligen eller betydelsefulla insatser eller på motsvarande sätt bidragit till hemvärdets utveckling.

HBR överlämnade samtidigt en gåva på sextusen kronor som i första hand användas för fylla det stora behovet av medel vid vår stridsskola (HVSS) på Vällinge. Mer om Gustaf Petri finns under ”Viktiga personer för HBR”.

Ur Meddelanden från HBR nr 6 1945 oktober

I slutet av februari i år tillkallade försvarsministern sex sakkunniga för att utreda Hemvärnets framtida organisation. De sakkunniga som beslöt att kalla sig 1945 års Hemvärnskommitté, bestående av hemvärnschefen Gustaf Petri (ordförande), majoren Sven Holmberg, riksdagsmännen Carl Lindberg (HBR i Sth), Fritz Persson i Växjö och Ivar Persson i Skabersjö samt översten Bo Skogh.

Det första synliga resultatet av Hemvärns kommittés arbete utgör tre framställningar till Kunglig Majestät. En avser ändringar i Hemvärns kungörelse, en avseende förbättringar av hemvärnsmännens utrustning (Den förbättrade fältuniform M/39 kappa och marschskor) och i den tredje framläggs förslag till lag om rätt för vissa kommuner att anslå medel till Hemvärnsverksamhet. En för hemvärdet väsentlig fråga som återkommer i protokoll och i tidskriften ”Meddelande från HBR” är kommunernas rätt att bevilja bidrag till hemvärdet. Denna fråga löstes genom ett riksdagsbeslut 1948.

De följande åren slutet på 1940- och början på 1950 talet

Verksamheten börjar nu stabiliseras och förbundet får en fastare form. Sektionerna har också kommit igång och låter höra av sig med motioner till årsmötena. Under hela perioden var den ekonomiska ställningen svag och tidskriften bereder bekymmer.

Styrelsen och arbetsutskottet arbetar dock oförtrutet vidare. Av årsberättelserna, årsmötesprotokollen och styrelsens protokoll framgår att många för hemvärdet och hemvärnsbefälet viktiga frågor bli föremål för grundliga diskussioner och utredningar, vilka resulterade i uppvaktningar och skrivelser till berörda myndigheter.

Hemvärnets självstyrelse och representationsformer har varit föremål vid flera tillfällen.

Då hemvärnets förtjänstmedalj instiftades hade HBR tillfälle att yttra sig och de bestämmelser som sedermera utfärdades överensstämmer till stor del med HBRs yttrande. Rikshemvärnstävlingen har varit en ständigt aktuell fråga. Det har gällt bestämmelserna för uttagningen till tävlingen, förslag om att tävlingen skulle föreläggas till olika militärområden – vilket numera är fallet -, regler för stridsskjutningen m.m. Även här påverkade HBR den slutliga utformningen av bestämmelserna.

Ur verksamhetsberättelsen 1949-50 kan man läsa att det rekvirerats 85 st Petri Silvermedaljer och 193 st Petri Bronsmedaljer. Det stora antalet berodde säkerligen på att 10-års jubileet av Hemvärdet firades då. Intäkterna blev 4092,50 kronor.

Östgötasektionen var före sin tid 1949, då sektionerna motionerade om att hemvärnets förråd skulle centraliseras. Det dröjde ända fram till 2010-talet innan denna fråga blev realiserad.

Hemvärnets ekonomiska svårigheter belyses samma år av Sundsvallssektionen som påtalade svårigheter att skaffa medel till de utgifter, som inte bestrides av Kronan (försvarsmakten). Sektionerna ställde frågan på sin spets med formuleringen: ”-Vart tog rusthållaren vägen?”.

Riksförbundets ordförande – Carl Lindberg 60 år den 9 september 1951

Artikeln nedan är viktig för att beskriva Carl Lindbergs betydelse för hemvärdet och HBR.

En färgstark ledare i Meddelande från Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund nr 3 1951

Då Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund bildades år 1942 var det många som visade en skeptisk uppsyn. Man sade: ”Vad ska det tjäna till att bilda en sådan sammanslutning, de lokala hemvärnen äro ju förband och inga föreningar, det blir bara extra utgifter m.m. Den som emellertid förstod vad ett dylikt förbund skulle kunna uträtta var allas vår Carl Lindberg, och han släppte inte den väckta tanken.

Det var på en kurs för hemvärnsområdesbefälhavare på Rosersberg, HBR planerades Den som skriver dessa rader hade förmånen att få komma på samma "lucka" som "Starke Calle". Vi voro endast fem man i den "luckan" och i dess ena hörn stod en stor präktig järnsäng, med riktiga madrasser, och efter väggarna fyra andra enklare sängar, om jag inte misstar mig, med halmmadrasser. Inte vet jag om det var med den starkares rätt som Calle intog järnsängen, knappast, det berodde nog mera på den förstkommes rätt, men ingen protesterade, och alla tyckte nog att det passade bra i förhållande till hans imponerande stofthydda.

I hemvärdet talar vi aldrig politik. Då man emellertid som jag, med min, visserligen demokratiska, men dock konservativa inställning till politiken blev placerad i samma rum som en "socialdemokratisk fackföreningspamp" och en herre av "Starke Calles" dimensioner, i all synnerhet som han tagit "Luckans" enda stora säng i besittning, blev jag lite fundersam. Men härvidlag blåste alla farhågor snabbt och lustigt bort.

Carl Lindberg är en "selfmade" man i allra högsta potens. Hans intelligens och hans arbetsamhet har fört honom framåt i livet. Mest tanke på att han är sjöman skulle jag vilja likna honom vid ett segelfartyg, som i kraftig bidevind klyver havets vågor och som helt enkelt bara pressar undan sjöarna – svårigheterna att inlöpa i hamnen – och når sitt mål. Den 27 december 1948 förekom en notis i Stockholmstidningen där insändaren berättade om "Starke Calle" på följande sätt: "När förre sjömannen Calle Lindberg kom som gäst hos engelska parlamentet, kom han till England i sin värdighet som riksdagsman; man kan nästan säga som den svenska riksdagsdelegationens stark man, vilket man bl.a. vågar stödja på händelser vid ett tidigare Englands besök"

Calle seglade då för om masten.

Han låg i april 1912 i Birkenheads hamn, och hans fartyg skulle ta ombord 5 tunnor cement. Det var en besvärlig historia, ty Calles fartyg låg inte halat till kaj utan förtöjt på utsidan av en annan tramp. Man måste ha tunnorna över den senare skutan, för att få dem ombord på Calles fartyg. Vinschern kunde man således inte bruka, och bland de engelska åkarna blev det långa resonemang, hur man skulle klara jobbet.

Calle ilsknade till, jumpade ner på kajen och fick upp första cementtunnan på sina breda skuldror och travade ombord med den. Så gick han helt trankilt och hämtade tunna efter tunna medan engelsmännen förvånande tittade på den blonde resen från Norden, vilket ju ej var så underligt eftersom en tunna cement vägde 165 kilo.

Denna händelse, så typisk för Riksförbundets ordförande, klarlägger i någon mån varför Lindberg är som klippt och skuren för att leda våra arbeten inom HBR och oftast själv gripa an och göra hemvärdet alla de tjänster som han med glatt hjärta gör, och som han gör så väl. Men vad var det då som riksförbundet.

Jo, utan att på något sätt förringa värdet av den s.k. tjänstvägen som ju i alla militära frågor strikt måste iakttas och hållas, har Riksförbundet velat skapa en annan väg för att utröna möjligheterna att genomföra för hemvärdet lämpliga förslag, för att bilda opinion för sådana förslag och för att understödja deras utförande, antingen de nu ligga på Regeringens eller Riksdagens bord eller överhuvudtaget var de än ligga.

Det var inte en kamporganisation i likhet med de fackliga organisationerna som Lindberg ville ha fram. Vi åtnjuta inga löner i hemvärdet och behöver därför inga lönerörelser, men vi äro glada åt att ha en instans, som är fri från tjänstmännens dikesrenar, där var och en fritt kan tala, och höra alla rimliga och förnuftiga förslag kunna hjälpas fram för att så småningom kunna realiseras.

Del lilla tidskrift som Riksförbundet ger ut är Lindbergs verk, den har uppskattats mer och mer under årens lopp, och den är varje hemvärnsbefälhavares egendom. Dessa spalter stå öppna för frimodig diskussion i alla ämnen, som ligger hemvärdet om hjärtat.

I sin egenskap av Riksförbundets ordförande har Lindberg satt en ära i att vara Rikshemvärnschefens hjälp, och jag vet att så väl vår tidigare chef, Generalmajor Petri, som vår nuvarande chef, Generalmajor Allstrin många gånger högt uppskattat det stöd som Lindberg och Riksförbundet kunnat ge dem. Därom vittnar en annan artikel i detta nummer av "Meddelanden" som Rikshemvärnschefen Generalmajor Allstrin skrivit. Carl Lindberg gör i alla skäl för namnet "Starke Calle". Han vet vad han vill, han besitter ett lugnt och sakligt omdöme, och när han går till verket så är det med kraft. Han plöjer undan vågorna – svårigheterna, och han för skutan i hamn. Färgstark är ett ord som man skulle vilja använda, då det gäller Carl Lindberg. Hans levnadssaga ger väl skäl för denna benämning.

Rolf Lindman

Mer om Carl Lindberg läser man under avsnittet "Carl Lindberg"

"Starke Kalle" uppvaktades av såväl sin tidigare hemvärnschef Gustaf Petri och nuvarande Rikshemvärnschef Sven Allstrin och många inom HBR.

1952 - 1953

I samband med HBR:s årsmöte 1952 i Göteborg diskuterade man behovet av en "Hemvärnsdirektör" som skulle kunna vara Centrala förtroenderådets ombudsman eller VD. Detta för att avlasta Rikshemvärnschefen i interna frågor och ett föra Hemvärnsmännens talan mellan möten.

Vid HBRs årsmöte 1952 valdes generalmajor Gustaf Petri till vår förste Hedersledamot.

En fråga som var aktuell redan 1953 var gruppchefernas anslutning till förbundet. Den gången föreslog styrelsen begränsning till plutonchefer och så blev även årsmötets beslut. Men frågan skulle komma igen redan 1956 och då gick årsmötet med på att gruppchefer skulle kunna bli medlemmar i respektive sektion under förutsättningar att sektionen åtog sig att diskutera tidskriften till dessa medlemmar med egen försorg.

Hemvärnsbefälets utbildning och utrustning har ständigt varit föremål för uppmärksamhet. Förslag har framlagts om centralt ordnade repetitionsövningar, liksom särskild utbildning för gruppchefer har diskuterats. Vapenfrågan återkommer i protokoll efter protokoll. Önskemålet har hela tiden varit bättre och effektivare vapen. Utvecklingen har ju senare också gått i denna riktning.

Då storkommunerna bildades gnisslade det betänkligt när det gällde hemvärnsområdenas fortsatta bestånd. Det var inte på alla håll frågan kunde lösas samtidigt och då fick förbundet ofta rycka in och söka lösningar.

Hemvärnsungdomens rekrytering och utbildning återkommer vid skilda tillfällen – oftast med positiva synpunkter med ibland starkt kritiska.

Vid det sista årsmötet under denna period fick styrelsen i uppdrag att utreda frågan om hemvärnets framtid – hur den skulle kunna säkras, vilka uppgifter det skulle tänkas få och vilka resurser som kunde ställas till hemvärnets förfogande.

I samband med denna diskussion sammanfattade förbundet ordförande, Carl Lindberg, sin uppfattning om *hemvärdet* i följande ord, som är värda att återges:

"Vi tro att vi fyller en uppgift inom försvaret och vi tro också att vi utgör en godtagbar förbindelselänk mellan civila och militära.

Vi vet att vi behöver stöd från civila myndigheter, kommuner, landsting, länsstyrelser m.fl., vi vet också att vi gör så gott vi kunna.

Vi hoppas att allmänheten framgent skall stödja oss och att landets myndigheter skall ge oss erforderligt anslag.”

1953 gör HBR ånyo en framställan till försvarsdepartementet om att Rikshemvärnschefen skall var generalmajor. Av svaret framkom att då denna befattning måste uppfattas som en slut position, varför en sådan befordran tidigast kan ske mellan 55-60 års ålder, med rätt att tjänstgöra fram till 65 års ålder.

Hemvärnsgårdar

Under 1950-talet kom många hemvärnsgårdar till, överallt hade man ett behov för att kunna genoföra en del av verksamheten inomhus. Det administrativa arbetet ökade i takt med att hemvärnsförbanden växte och fick mer materiell att hantera. Vem var ägare till alla hemvärnsgårdar? Inskrivningsdomarna kom fram till att hemvärnområdets förtroenderåd inte kunde anses som en juridisk person varför i Lagfarten i stället skulle beviljas till ”Hemvärdet inom NN hemvärnsområde”. Det var inte bra för då skulle fastigheterna överföras på Kronan. HBR och Riksförbundet Sveriges Lottakårer tog tag i saken och lade fram förslaget att för varje hemvärnsgård skulle upprättas en stiftelse som kunde räknas som ägare till egendomen. Hemvärdets Centrala Förtroendenämnd, HBR och Riksförbundet Sveriges Lottakårer gick ut med en gemensam rekommendation att stiftelser upprättas för hemvärnsgårdarna i riket. De flest av Hemvärnsgårdarna lades ner efter försvarsbeslutet 1996 då man kraftigt skar ner på försvaret och började omorganisera Hemvärdet till bataljoner och kompanier, många av entusiasterna som drivit hemvärnsgårdarna hade passerat 70 år och var veteraner samtidigt förnyrades Hemvärdet och intresset för Hemvärnsgårdar minskade.

1955 till 1967

Det första årsmötet under denna period – i Kristianstad 1957 – fick från förbundets ordförande motta ett av Carl Lindberg författat PM med redovisning av förbundets åtgärder i fråga om hemvärdets framtid.

Av denna PM framgår att HBR redan i maj och september 1954, lämnat skrivelser i ärendet till Hemvärdsstaben. I den första skrivelsen anhöll HBR om utredning beträffande hemvärdets fortbestående, dess uppgifter och utbildningsmål, organisation med hänsyn till dåvarande och framtida krav med särskilda hänsyn till dåvarande och framtida krav med särskild hänsyn tagen till hemvärdets maximistyrka samt anslag till hemvärdet.

Ekonomiska frågor står som vanligt i förgrunden. Önskemål om att staten skall svara för premierna för en ansvarsförsäkring för hemvärdsmännen framfördes.

En sektion motionerade om att tidskriften ”Hemvärdet” skall utsändas utan kostnad till samtliga hemvärdsmän. En utredning visar att kostnaderna skulle bli av sådan storleksordning att förslaget är helt ogenomförbart om Centrala förtroendenämnden skulle svara för densamma. Styrelsen framhåller även att stadsanslag för ändamålet torde vara orealistisk att tänka sig.

Inom förbundet gällde den ekonomiska frågan främst årsavgiften. Den hade hitintills varit sju kronor, men vid årsmötet i Göteborg 1960 framlade styrelsen förslag om en höjning till tio kronor. Diskussionerna blev långa och först efter votering gick styrelsens förslag igenom. Några ändringar av avgiften har sedan dess inte skett.

Under perioden har förbundet yttrat sig över ett flertal ärenden som rikshemvärdsschefen remitterat – det har bl. a. gällt hemvärdsbefällets arvode och reseersättningar,

ungdomsverksamheten, rikshemvärnstävlingen, hemvärnets rekrytering och senast tjänsteställningsutredningen.

Förbundet har även noga följt utvecklingen ifråga om tillsättandet av hemvärnsofficerare i strävan att på dessa för hemvärnets väsentliga poster få lämpliga officerare. Bl. a. har förbundet i skrivelser till rikshemvärnschefen framhållit önskvärdheten av att de anvisningar som utgivits om att förtroendenämnden bör höras i dessa ärenden följes.

Hemvärnsmännens reseersättningar är en fråga som varit aktuell under hela perioden, någon tillfredsställande lösning har ännu inte nåtts.

Driftsvärnet anslutning till HBR har diskuterats under ett flertal år. Flera förslag till lösningar har framlagts men resultatet har inte varit helt tillfredsställande. I dagsläget är det endast Postverkets driftsvärn som kan redovisa ett större antal medlemmar.

Fram till dags datum bör framhållas betydelsen av det goda och förtroendefulla samarbetet som HBR haft främst med rikshemvärnschefen och hans stab men även med övriga civila och militära myndigheter. Lika värdefullt har det varit att vara representant vid de olika konferenser som ägt rum på Hemvärnets stridsskola mellan försvarsområdesbefälhavare, hemvärnsofficerare, hemvärnsunderofficerare och driftvärnschef samt representanter för fackliga och andra organisationer.

Inom försvarsområdena kan man numera notera en klart positiv inställning till HBR. Flertalet försvarsområdesbefälhavare ser i HBR:s sektioner ett sätt att ytterligare förstärka kontakten med hemvärnets.

1956 skriver riksdagsmännen E. Heuman i I:a kammaren och Carl Lindberg i II:a kammaren motion om höjda arvoden till kretshemvärnschefer och hemvärnschefer som tillika är tillsyningsmän för hemvärnsförråden. Förslaget skulle medföra en kostnadsökning om 330650:- för hemvärnets per år.

1957 beslutade riksdagen att arvode för kretschefer och hemvärnschefer skulle höjas.

Vårt nuvarande förbundsvapen kom till 1958.

På styrelsemöte den 11 mars 1958 beslutades att prägla ett föreningsmärke. Det var styresmannen för kungliga armémuseet som gjorde den första skissen.

1960-talet

Den aktivitet som varit inom och utom HBR avtog delvis under senare delen av 1960-talet

1960 bestod Hemvärnets eldhandvapen av gevär m/96 75 %, kpist 45 15 %, kulsprutegevär 9,5 % och pistol 0,5 %.

Hemvärnsområdesbefälhavarnas Riksförbund blir Hemvärnsbefälets Riksförbund

I början på sextioalet antogs det nuvarande namnet Hemvärnsbefälets Riksförbund. Vid förbundets riksstämman 1962, som var 20 årsjubileum, sades att HBR icke var en intresseorganisation i vanlig mening utan mer ett forum där man, utan att behöva följa vanliga regler för militär verksamhet, kunnat diskutera alla problem som hänger samman med hemvärnets verksamhet. Man har också kunnat verka för en god sammanhållning bland befälet och för en positiv inställning till försvaret.

Vid denna tid reviderades stadgarna för HBR, som angav som sina främsta uppgifter;

att skapa samhörighet mellan hemvärnsbefäl av olika kategorier

att medverka till enhetliga normer vid handläggning av ärenden rörande hemvärns befäl och hemvärn

att skapa intresse bland hemvärnsbefälet för god rekrytering och ökad utbildning

att bidra till ökad effektivitet genom att verka för förbättrad utrustning

att i övrigt sträva efter att stärka hemvärnsbefälets och hemvärnets ställning

att medverka till ökad kännedom om hemvärn, dess verksamhet och betingelser genom aktiv propaganda

att genom samverkan med militära myndigheter, övriga frivilligorganisationer m.fl. bidra till ett gagnande samarbete inom totalförsvarets ram

att verka för stärkande av den allmänna försvarsviljan

I samband med stämman 1962 avgick Carl Lindberg som ordförande i förbundsstyrelsen tilldelades med Gustaf Petris gillande Gustaf Petrimedaljen i guld(förgyllt silver).

Hemvärnsrådet avskaffas 1963-07-01 då Centrala Förtroendenämnden får ändrad sammansättning och samhällets inflytande i densamma öka.

Gustaf Petri avled 3 september 1964 79 år gammal.

Medlemsökningen var god och vid årsskiftet 1967/68 bildades den första driftvärnssektionen av Postverkets driftvärn. HBR hade nu sektioner inom alla försvarsområden med ett undantag. Sektionerna var totalt 28 stycken och som exempel kan nämnas Kalix, Kiruna och Boden som egna sektioner

Våra förtjänstplaketter

1965 presenteras HBR:s nyinstiftade förtjänstplakett i valörerna guld, silver och brons.

Plakett i Guld tilldelas den som genom i hög grad betydelsefulla insatser för främjande av HBR:s syften gjort sig förtjänt av förbundets särskilda tacksamhet.

Plakett i Silver tilldelas den som genom betydelsefulla insatser främjat HBR:s syften eller den som i annat avseende gjort sig förtjänt av förbundets tacksamhet.

Samma år presenterades armens nya eldhandvapen AK 4.

På årsmötet visades första filmen om Stridsvagn S.

1970-talet

Under 1970-talet hade HBR 29 sektioner

Dessa var:

Bleking, Boden, Eksjö, Gotland, Gävleborg, Göteborg, Halland, Kalix, Kalmar-Öland, Kiruna, Kristianstad, Kungsbacka, Malmöhus, Sjuhäradsbyggen, Skövde, Stockholm, Södermanland, Uppsala, Värmland, Västernorrland, Västerbotten, Västmanland, Västra Vänner, Växjö, Örebro, Östergötland, Östersund och Postverkets/DV

1971

Vid Carl Lindbergs bortgång samlades det in medel inom HBR avsedda att användas till ett blivande hemvärmuseum.

Planerna har nu framskridit så långt att de synas kunna realiseras.

HBR:s årsmöte i Göteborg beslöt att förbundet skulle överlämna 5000:- kronor till Centrala Förtroende Nämnden (CFN) att användas till museet.

Av detta belopp utgör de insamlade medlen 2775:- kronor och resterande belopp tillskjutes från den av förbundet förvaltade Carl och Tora Lindbergs fond. Genom detta beslut har förbundet velat hedra minnet av en av sina grundare och sin förste ordförande.

HBR:s medlemsantal uppgick nu till 2071 medlemmar i sektionerna.

1972

Hemvärnsbefälets riksförbund beslutade om nya och skärpta bestämmelser för Petrimedaljen i silver. Den föreslagna skall inneha hemvärnets förtjänstmedalj eller ha meriter som fordras för denna. Riksförbundsstyrelsen beslutar om tilldelning.

1973

Vid CFN sammanträde i Husum utanför Örnköldsvik fastställdes bestämmelserna för Hemvärmuseet. Av dess framgång att museet skall stå under överinseende av en nämnd bestående av rikshemvärnschefen, en representant från CFN, hemvärnsstaben och HVSS samt museets föreståndare.

Sommaren 1977 beslutade styrelsen att tidskriften Hemvärnsbefäl skulle upphöra i och med nr 4/1977 och att samarbete skulle etableras med tidskriften HEMVÄRNET.

1980-talet

Under 1980-talet så var de stora frågorna för HBR, befälsgraderna för olika befattningar, behovet av ett långskjutande automatvapen likt AK4 och höjning av arvoden.

Våren 1980 tog man beslut om att Petrimedaljen skulle tillverkas i försilvrad brons med hänsyn till kostnadsstegringen.

I början på 1980-talet överlämnade man HBR:s äldre handlingar och protokoll till Krigsarkivet varför det är svårt att referera till mer precisa uppgifter från den tiden förutom vad som skrivits i meddelanden från Hemvärnsbefälhavarnas riksförbund 1944 till 1976.

1990-talet

Sommaren 1990 började diskussionerna om att göra Petrimedaljen i silver bärbar, samtidigt kom förslag på att ta fram ett HBR förtjänsttecken som bärbar medalj. Gösta Sundholm fick uppdraget att ta fram fullständigt förslag.

I början av 1990-talet infördes successivt AK4 som vapen till Hemvärnet där HBR var med i remissyttrande och framförde sitt stöd för detta genomförande. Man lade ner stort arbete på att Hemvärnets befäl skulle få tillgång till fältbyxa och fältjacka ur m/90 systemet.

1992 firade HBR 50 års jubileum i lite större omfattning

1993-10-16 Vid styrelse mötet kom frågan upp om att ändra stadgarna för Petrimedaljerna. Styrelsen konstaterade att detta inte är möjligt då stadgarna för Petrimedaljen är lagfäst sedan 1940-talet.

HBR blir frivillig försvarsorganisation

1 januari 1994 blev HBR frivillig försvarsorganisation. Allt det som HBR tidigare verkat för lever kvar och ingår i förbundets uppgifter. HBR som en ren intresseorganisation tillhör nu det förgångna. Verksamheten är nu fokuserad på huvuduppgifterna utbildning, rekrytering och försvarsupplysning. Detta innebar att vi som frivillig försvarsorganisation kunde få ett bidrag på 50-100 tusenkronor att använda till rekrytering, utbildning och försvarsupplysning. Generallöjtnant Åke SAGRÉN utses till HBRs generalsekreterare.

Den 11 februari 1995 beslutade styrelsen att bilda ett utbildningsråd för att planera den frivilliga försvarsverksamheten. Utbildningsrådet fick som första uppgift att arbeta fram förslag på arvodering. Principen skulle vara att ingen skall behöva betala ur egen ficka för att delta i HBR:s styrelsearbete.

Petrimedaljen i silver blir bärbar

Den 5 januari 1996 meddelar övlt C Braunstein HBR att Hemvärnets Petrimedalj i silver (HvPetriSM) får bäras till svensk uniform i enlighet med bestämmelserna i TjR F och Försvarsmaktens uniformsreglemente.

9 mars 1996 redogjorde Carl-Erik Thurfjell att Petri silvermedalj blir bärbar och att släpspannet skall ha en lagerkrans. Samtidigt redogjorde Thurfjell för förslag till en Kunglig förtjänstmedalj för HBR.

Vid ordförande/utbildningskonferensen i Malmö i augusti 1996 meddelades HBR för verksamhetsåret 1997 blir tilldelningen i utbildningsbidrag 600.000 kr och för administration 290.000 kr. Då vi ökade vår verksamhet de närmsta åren ökade verksamhetsbidragen också radikalt.

I de lokala föreningarna började man tillsammans med regementenas Hv/friv avdelningar planera och genomföra för olika typer av utbildningar som främjade hemvärnet. Det kunde vara underrättelse/rapporttjänst, administrativ utbildning för pluton- och gruppchefer.

Utbildningsutskottet i HBRs förbundsstyrelse åker runt i landet och genomförde stabsutbildning samt teoretiska stridskurser för bataljonsledningar inkluderande muntliga stridsövningar. På föreningsnivå genomförs, kompletterings utbildning av gruppchefer, underrättelseutbildning med stabspersonal så att personalen bättre ska förstå vikten av information om pågående verksamhet av olika slag som avviker från normalbilden rapporteras uppåt inom förbanden. Det hölls kurser i personaltjänst för gruppchefer och plutonchefer för att underlätta deras handläggning av personalfrågor. Vikten av medinflytande fördes ut i hemvärnsförbanden igen.

Avtal träffas 1999 med tidningen Hemvärnet om att HBR skall disponera 1-2 sidor fr.o.m. nr 6/1999 till ett pris av 12000 kr per tillfälle, detta blev utnyttjat en gång .
1999, HBR-Postverket avvecklas.

2000-talet

Utbildningsverksamheten fortsatt som under 90-talet både lokalt och centralt fram till 2003 HBRs roll i påverkan av materiell och personlig utrustning minska betydligt under början av 2000-talet då ”Hemvärnet efter 2004” tog form och rikshemvärnsstaben var drivande idessa frågor.

2002 firade HBR sitt 60-års jubileum det stor stämma och tillhörande bal i Linköping Under hösten 2003 ”varslades HBR och övriga befälsorganisationer om att man inte längre skulle omfattas av frivilligförordningen, d.v.s. inte längre vara en frivillig försvarsorganisation från år 2007. Några uppdrag skulle inte heller lämnas till HBR under åren 2005 till 2006.

På förbundets riksstämma 2004 fattades beslutet att ansöka om medlemskap i Centralförbundet för Befälsutbildning CFB. Beslutet bekräftades på en extra riksstämma 2005. Efter Överstyrelsens godkännande införlivades HBR som ett förbund med särskild kompetensinriktning i CFB per den sista december 2005.

HBR är således från den 1 januari 2006 ett förbund ingående i Svenska Försvarsutbildningsförbundet.

Under 2006 har alla HBR:s sektioner, vilka numer benämns som föreningar, ansökt och beviljats medlemskap i Försvarsutbildningsförbundets olika regionala förbund. HBR ingår i de olika regionala förbundens styrelser och medverkar aktivt i olika aktiviteter vad avser förbundens uppgifter HBR centralt är ansluten som riksorganisation till Svenska Försvarsutbildarna.

HBR lämnar Rikshemvärnsrådet

Vid Rikshemvärnsrådets första möte 2006 väcktes frågan om HBR skulle vara kvar som självskriven adjungerad medlem i Rikshemvärnsrådet sedan starten. Trots information om att vi har varit med och startade medinflytandet inom Hemvärnet och deltagit i rådets olika former sedan starten, röstade det nya rådet bort HBR som adjungerad ur Rikshemvärnsrådet. Där med försvann vår stora möjlighet att påverka Hemvärnsverksamheten medinflytande vägen och vi måste verka som vilken frivillig organisation som helst.

HBRs utbildningsverksamhet upphörde direkt och fick i stället utöva de av del av de utbildningar som tilldelades de olika Försvarsutbildningsförbunden lokalt.

Åter ideell frivillig organisation

Som ideell frivillig organisation startar arbetet med vår egen identitet och vilka frågor och verksamhet som vi ska driva inom ramen för Försvarsutbildarna. Det är ett stor och omfattande arbete. Det som var självklart från starten var att förvalta Petri medaljen i båda valörerna år hemvärnet, trots påtryckningar från olika håll som ville ta över.

Den mest naturliga rollen för äldre HBR medlemmar var att via de militära grupperna för hemvärnsförbanden fungera som mentorer och stöd på hemvärnsövningarna.

20110930 togs beslut om att tillverka en jubileumsmedalj för HBR 70 år att delas ut till intresserade på HBR:s årsstämma 2012.

2012 firade HBR sitt 70-års jubileum med stor stämma och tillhörande bal i Linköping varvid jubileumsmedaljen för HBR 70 år delades ut.

2017 firade HBR sitt 75-års jubileum med stor stämma på Falsterbo kursgård och bal i Malmö. Samtidigt väcktes frågan om avtackningen av generalmajor Roland Ekenberg som rikshemvänschef. Styrelsen beslutade att tillsammans med rikshemvärnsrådet och rådets veteranförening tilldela Roland Ekenberg en bärbar Petri Medaljen i rent guld. Guldsmeden Björn Pernlo i Malmö kontaktades för att ta fram en bärbar guld medalj, den enda i sitt slag. Det blev ett vackert hantverk.

2017

2017-11-10 hålls rikshemvärnsting i Skellefteå. HBR var representerade och delade ut Petri silver och broms medaljer till personer inom hemvärdet som gjort sig förtjänta av dem. Försvarsministern Peter Hultqvist tilldelades Petri Silvermedaljen och som avslutning på medaljceremonin tilldelades generalmajor Roland Ekenberg den bärbar Petrimedaljen i guld.

2018

2018 bestämde styrelsen att HBR skulle ansöka om att få utökat våra medaljer med en bärbar Kunglig Förtjänstmedalj i silver som komplement till HBR:s Kungliga Förtjänstmedalj i guld. Bakgrund:

HBR bildades samtidigt med Hemvärdet under beredskapsåren i akt och mening att förkovra Hemvärnsbefälen samt att utveckla och stärka dåtida Hemvärdet. Situationen av vår verksamhet har förändrats med åren speciellt under den på senare tiden. Svenskar söker sig till hemvärdet redan i 20-25 årsåldern och medel ålder är nära 35 år. Detta betyder att våra medlemmar är aktivare under längre tid i hemvärdet än tidigare och deltar aktivt i vårt arbete under en längre period.

Förtjänstmedaljen i silver skulle ge möjlighet att visa vår uppskattning av en mycket förtjänstfull aktiv verksamhet samt för mycket berömlig gärning för förbundet. Medaljen skulle även samtidigt kunna delas ut till personer som lagt ner ett stort arbete för att stötta vår verksamhet.

Thomas Quist tog på sig uppdraget att skriva ansökan till Kungliga Hovstaterna.

Den 27 augusti 2018 fick HBR tillstånd att inrätta en förtjänstmedalj i silver som ett komplement till tidigare förtjänstmedalj i guld från år 1996.

2020 - 2022

2020 Corona pandemins år arrangerade HBR som tidigt som vi håll stämma årets första bal för Hemvärdet 80 år på Falsterbo kursgård. Det blev den enda stora festlighet en för hemvärdet detta år. Coronan höll ett hårt grepp om världens befolkning i mer än två år då den muterade åtskilliga gånger och blev mer och mer smittsam samtidigt minskade effekterna och insjuknandet blev lindrigare.

2022 Under januari och februari månad samlade Ryssland en hel del trupper vid gränsen av Ukraina för att den 18 februari gå över gränsen på bred front det blev hårdare strider än vad Ryssland förmodligen räknat med. Ukrainarna kunde pga den våta vintern slå ut stora delar av ryska fordonskolonner med raider av små förband då de ryska förbanden inte kunde lämna

vägnätet och när underhållet inte fungerade drog man sig ur trakten runt Kiel och lämnade mängder av raserade städer bakom sig. Många Ukrainier ha gått i landsflykt.

Den stora frågan i Sverige är just nu om vi ska gå med i Nato och försvarsbudgeten är ökad till 2 %. Med tanke på vad som händer i Europa ökar förfrågan till Försvarsorganisationerna om vad vi kan hjälpa till med. Denna fråga är i skrivande stund inte utredd utan ska arbetas med innan 2022 års jubileumsstämma HBR 80 år den 7 maj.

Vi genomför för första gången sedan 2006 utbildning på hög nivå igen. Näst sista helgen i maj genomförs i Kalmar en av HVSS certifierad utbildning i Stabstjänst för Hemvärnet av major Joe Vilhelmsson.

Här slutar min del av HBRs historia.

Nedan följer

Viktiga personer för HBR

HBR:s medaljer

HBRs styrelser exkl ersättare

Våra Rikshemvärnschefer

Våra Överbefälhavare

Källor till historien

Viktiga personer för HBR

Gustaf V Petri

Född:1885-01-05 i Linköpings Domkyrkoförsamling, Östergötlands län

Död:1964-09-02 i Täby församling (AB-län), Stockholms län

Meriter

Petri, Gustaf Vilhelm, f 5 jan 1885 i Linköping, d 2 sept 1964 i Täby, Sth.

Föräldrar: konsistorienotarien [Herman August P](#) o Andrietta Maria Christina Linder.

Mogenhetsexamen vid Högre allmänna läroverket i Linköping vt 03, volontär vid Andra Göta artilleriregemente 1 juni 03, vid Första livgrenadjärreg 04, officersex vid Krigsskolan 29 nov 05, underlöjtn vid Första livgrenadjärreg 15 dec 05, löjtn av 2 kl där 4 dec 08, elev vid Krigshögskolan 10–12, tjänstg i Lantförvarsdep nov 13–14, bitr lär i krigskonst o topografi vid Krigsskolans officerskurs 16 okt 15–17 o 15 okt 21–22, andre lär 15 okt 22–26, förste lär där 14 okt 26–31, kapten av 2 kl vid Första livgrenadjärreg 24 jan 19, tjänstg vid Generalstabens krigshist avd 15 okt 19–21, led av styr för Karolinska förb 27, v ordf där 40–61, kapten vid Livgrenadjärreg 1 jan 28, major i armén 1 nov 29, led av styr för Sv hist fören 30, ordf där 57–58, major vid Bohusläns reg 9 juni 31, sakkunnig i 1930 års försvarskommission 31–35, major vid Generalstaben 28 maj (beslut 28 april) 33 o avd:chef för krigshist avd där, överstelöjtn i Generalstaben 27 april 34, överste där 7 okt 36, chef för Krigsskolan 1 juli 37–15 april 40, led av 1939 års rekryteringsutredn jan–dec 39, ordf i 1940 års hemvärnskomm febr–mars 40, beordrad att anordna en hemvärnsorganisation 15 april 40, chef för Hemvärdet 1 juli 40–31 mars 47, ordf i 1945 års hemvärnskomm febr 45–sept 46, generalmajor 1 jan 46. – LKrVA 26, LSks 28, fil hedersdr vid StH 30 maj 50. – Ogift.

Biografi

Det väckte viss förvåning i kamratkretsar när Gustaf Petri, efter genomgången krigshögskola, trots höga vitsord ej förordades till aspiranttjänstgöring vid Generalstaben. Även om han inte omedelbart knöts dit kom han att användas för andra kvalificerade uppgifter. Från 1915 var han under ett antal år lärare i krigskonst och topografi vid Krigsskolan på Karlberg. Under dessa år skrev han sitt första historiska arbete, Armfeldts karoliner 1718–1719 (1919), som bygger på omfattande arkivstudier både i Sverige och utlandet. 1919 kommenderades han till Generalstabens krigshistoriska avdelning, där han deltog i arbetena rörande 1808–09 års krig och i förberedelserna för Gustav II Adolfsverket. Petri:s huvudintresse förblev dock Karl XII-tiden, där han i sin forskning visade en anmärkningsvärd självständighet gentemot tidens militära auktoritet på området, [Carl Bennedich](#) (bd 3).

I sept 1922 erhöll Petri uppdraget av officerskåren vid Första livgrenadjärregementet att leda utgivningen av regementets historia. De två första delarna utkom 1926 och 1928. Av intresse här är särskilt hans framställning av Erik XIV:s militära insatser och slaget vid Axtorna 1565. Petri:s redogörelse kom, inte utan motsättning mellan Bennedich och Petri, att utnyttjas av Generalstabens krigshistoriska avdelning för dess Axtornastudie (1926). Militära uppgifter tvingade Petri till ett långt uppehåll i arbetet med livgrenadjärregementets historia. Det kunde upptas först efter Petri:s avgång ur aktiv tjänst; tredje och fjärde delarna utkom 1958 resp 1962. Större delen av det omfångsrika verket hade då skrivits av Petri själv.

Under 1920-talet tjänstgjorde Petri som lärare vid Krigsskolan. Det stora genombrottet för Petri som militär kom emellertid först 1931, då han utsågs till sakkunnig i 1930 års försvarskommission; han neklade där ett förtjänstfullt arbete i det s k utbildningsutskottet. Petri hade redan tidigare anslutit sig till kretsen kring Helge Jung och Ny militär tidskrift, som snabbt förskaffade sig ett avgörande inflytande i försvarskommissionen. 1933 efterträdde han Jung som chef för Generalstabens krigshistoriska avdelning och blev i samband därmed utan föregående aspiranttjänstgöring major i Generalstaben. Några år senare utnämndes han till överste i Generalstaben och chef för Krigsskolan, en post för vilken han ansågs särskilt skickad mot bakgrund av sin lärargärning vid skolan.

För en bredare allmänhet blev Petri känd främst såsom "hemvärnets skapare" och krigsmaktens förste rikshemvärnschef. Sedan initiativ till lokala och enskilda hemvärnssammanslutningar tagits på skilda håll kallades Petri i febr 1940 att som ordförande leda en utredning rörande förutsättningarna för en riksomfattande hemvärnsorganisation. Utredningen arbetade snabbt och redan efter en månad överlämnade den sitt betänkande. Organisationen etablerades 1 juli s å och Petri utsågs samtidigt till dess chef.

Med sin humanistiska läggning och fasta övertygelse att försvaret måste bygga på en stabil folklig grund kom Petri att åtnjuta stort förtroende. Han hade också lätt att komma till tals med människor oavsett samhällsgrupp och politisk åsikt, något som snabbt gjorde honom aktad och populär. Redan under det första verksamhetsåret anmälde sig bortemot 100 000 frivilliga till organisationen. Med fast hand organiserades de antagna i områden och kretsar; uniformer och vapen anskaffades och utbildning igångsattes. 1941 utkom det första numret av rörelsens egen tidning, Hemvärdet. Även i de frivilliga försvarssammanslutningarna Folk och försvar samt Riksförbundet för Sveriges försvar var Petri en auktoritet.

1945 fyllde Petri 60 år och skulle därmed lämna sin post. Förordnandet förlängdes emellertid ytterligare två år, varigenom han blev i tillfälle att delta även i 1945 års hemvärnskommitté. Denna hade till uppgift att överarbeta gällande bestämmelser för att anpassa hemvärnets organisation och verksamhet till efterkrigstidens nya förutsättningar. Kommitténs verksamhet utmynnade i 1947 års hemvärnskungörelse som kom att gälla ända till 1970.

När Petri lämnat aktiv tjänst återvände han till sina historiska studier. Han inriktade sig då i första hand på att fullfölja sin historik över Första livgrenadjärregementet och bygga ut sina Karl XII-studier. Uppgifterna sammanföll i historikens tredje del, som behandlade den karolinska tiden. Särskilt intresse har redogörelsen för slaget vid Poltava, där Petri bryter med Bennedichs nationalistiska och romantiserade framställning för att ge en mera realistisk bild av slaget. Som helhet betraktat har Petri:s regementshistoriska arbete kommit att inta en rangplats i sin genre. Hans intresse för historisk forskning tog sig också uttryck i aktiva insatser i Karolinska förbundet och Svenska historiska föreningen.

Påtnjöt stort förtroende genom sin generositet, sin vidsynthet och sitt balanserade omdöme. Trygghet och ett anspråkslöst uppträdande gav Petri en naturlig auktoritet.

Författare

Arvid Cronenberg

Carl Lindberg

Vem var Carl Lindberg?

Några fakta om Carl Lindberg

Carl Lindbergs fullständiga namn var Carl August Emanuel Lindberg. Han föddes den 9 september 1891 i Värmdö socken. Han dog den 12 november 1969 i Skärholmen, men bodde under mertiden av sin tid på Krämarevägen 11 i Mälarhöjden. Han var ombudsman och blev 1932 invald i Sveriges Riksdag för Socialdemokraterna fram till 1948.

Lindbergs fader var stalldräng på Breviks gård på Värmdö. Calle fick som pojke hjälpa till med alla förekommande arbeten på gården och var en tid ladugårdspojke, därefter stallpojke. Så blev han städslad dräng hos en bonde på Värmdö med en årslön 100:-. Från två års sjötjänst tog han plats som dräng på en större bondgård i Danmark. Efter två år tog han åter tjänst på en bondgård i Sverige. På våren 1911 kom han på sjön igen och var i Kofferditjänst ända till i januari 1919, med avbrott för vänpliktstjänst vid Flottan under tio månader åren 1912-1913 och med ytterligare ett par perioders avbrott under åren 1917 och 1918.

Sjötjänsten varade under hela första världskriget. Under Lindbergs sjötid utbildades han till segelmakare och skeppstimmerman.

Sedan sjötjänsten avslutats har Lindberg tagits i anspråk för en mångfald uppdrag av vilka här följande må nämnas. Ombudsman i Svenska Sjömansunionen, Ombudsman i Svenska Sjöfartsförbundet, Revisor i Arbetsmarknadsstyrelsens Försäkringsbyrå och däremot i ett flertal erkända arbetslöshetskassor. Ledamot av Riksdagens Andra Kammare. Ledamot av Riksdagens Första Lagutskott. Ledamot och ordförande av direktionen för Stockholms Sjömanshus. Ledamot och vice ordförande av direktionen för Sjökarteverket. Ledamot av Sjömansvårdsstyrelsen, utsedd av Kungl. Majt:. Ledamot av Förstärkta Fångvårdsstyrelsen, utsedd av Kungl. Majt:. Ledamot av Skytteförbundets överstyrelse, utsedd av Kungl. Majt:. Ledamot av styrelsen för Statens alkoholanstalter Venngarn och Haknäs, utsedd av Kungl. Majt:. Ordförande i Stiftelsen för Erkända Alkoholistanstalten Granbytorp, utsedd av Socialstyrelsen.

I Hemvärnet har Lindberg varit med som områdesbefälhavare sedermera Hemvärnschef från dess tillblivelse och som vårt Riksförbunds ordförande sedan starten 1942. Han var även ledamot av Hemvärnskommittén som utsågs av riksdagen och sedermera även av kommittén för det frivilliga försvarsarbetet (s.k. Pymanska kommittén).

Sin utbildning har Lindberg skaffat sig genom självstudier i studiecirklar, per korrespondens och genom kvällsstudier och har därvid studerat, matematik, svenska, engelska och juridik med ämnet "Sveriges lag".

En i sanning underbar levnadsbana,

Över alla politiska gränser räcker jag försvarsvännen och hemvärnsbefälhavaren för Brännkyrka hemvärnsområde en varm hand.

Rolf Lindman

Carl Lindberg avgick som ordförande i HBRs förbundsstyrelse 1962, då tilldelades han med Gustaf Petris gillande Gustaf Petrimealjen i guld (förgyllt silver). (Hemvärnsbefäl 2-1976 s9).

Carl Lindbergs minnesanteckningar finns på HVSS

Denna biografi över Carl Lindberg är sammanställd av Thomas Quist med hämtat ur Meddelande från Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund nr 3 1951.

HRBs medaljer

Gustaf Petri-medaljerna

Guldmedalj

Tidigt började man diskutera hur man skulle uppvakta Gustaf Petris på födelsedagen. Man kom fram till att man skulle ta fram en medalj i guld som 60 års gåva. Genom professor Axel Romdahl vis konstmuseet i Göteborg, som också var kretsbefälhavare och ledamot av HBRs styrelse, vidtalades konstnären Nils Möllerberg, född i Tomarp i Skåne, att utarbeta Petri-medaljen. Medaljen präglades i ett exemplar i guld. Den femte januari överlämnades Petri medaljen i guld i samband med uppvaktningen av Gustaf Petris födelsedag.

Carl Lindberg tilldelades 1962 en guldmedalj(förgyllt silver)

Roland Ekenberg tilldelades den hittills enda bärbaka Petri guldmedaljen. Guldsmeden Björn Pernlo i Malmö kontaktades för att ta fram en bärbar guld medalj, den enda i sitt slag. Det blev ett vackert hantverk.

Petri Silver och brons

Gustaf Petri tackar HBR vid 60årsuppvaktningen genom att ge tillbaks rätten att förvalta denna medalj i silver och brons och dela ut dem till hemvärnsmän som utfört synnerligen eller betydelsefulla insatser eller på motsvarande sätt bidragit till hemvärnets utveckling. Till en början var inte medaljen bärbär med band.

Den 5 januari 1996 meddelar övlt C Braunstein HBR att Hemvärnets Petrimedalj i silver (HvPetriSM) får bäras till svensk uniform i enlighet med bestämmelserna i TjR F och Försvarsmaktens uniformsreglemente.

9 mars 1996 redogjorde Carl-Erik Thurffjell att Petri silvermedalj blir bärbär och att släpspannet skall ha en lagerkrans. Samtidigt redogjorde Thurffjell för förslag till en Kunglig förtjänstmedalj för HBR.

28 januari 2001 meddelar Högkvarteret (HKV/PROT) att Hemvärnets Petrimedalj i silver och brons (HvPetriSM/BM) får bäras till svensk uniform i enlighet med bestämmelserna i FFS 1996:14 och UniR FM Utmärkelser 1996.

HBRs Kungliga Förtjänstmedaljer

Guldmedalj

Genom beslut i hovprotokoll den 16 april 1996 har H.M.Konungen medgivit att Hemvärnsbefälets Riksförbund får prägla och utdela förtjänstmedalj i guld(förgyllt silver) med Konungens bild och försedd med kunglig krona.

Silvermedalj

Utdrag av protokoll över hovärende föredragna inför H:M: Konungen den 7 juni 2018.

Tillstånd för Hemvärnsbefälets Riksförbund att inrätta en förtjänstmedalj i silver som komplement till tidigare förtjänstmedalj i guld från år 1996./ Carl Gustaf.

23 januari 1996 meddelar HKV/PERSUTV genom Ulf Siverstedh att Försvarsmakten även kommer att medge bärandetillstånd för en kunglig medalj för Hemvärnsbefälets Riksförbund då Riksmarskalkämbetet medgivit att en dylik instiftas.

HBRs Förtjänststecken i Guld

Inför HBR:s 50-årsjubileum 1991 beslutade förbundsstyrelsen att instifta ett förtjänststecken. Tillstånd inhämtades från försvarsmakten att få bära det till uniform. Ett sådant medgivande erhålls under 1991. Förtjänststecken får bäras till svensk uniform enligt ÖBs föreskrifter FFS 1996:14 och UniR A.

HBRs styrelser 1941-2022

Interimsstyrelsen 1941-1942

Ordförande: Torbjörn Wennerberg , Sekreterare: Carl Lindberg

Ledamöter:

Edvard Benedicks, Albert Berg von Linde, Nils Ehrenberg, Peder Hammarskiöld, Magnus Rudberg och Vilhelm Wessén

Förbundsordförande

Carl Lindberg	1942-1962
Carl Otto Engvall	1962-1982
Åke Nylander	1982-1989
Jan-Olof Wahlin	1989-1993
Erik Artur Egervärn	1993-2000
Lars Hedsäter	2000-2012
Thomas Quist	2012-2022

Vice förbundsordförande

Carl-Otto Engvall	1958-1962
Stig Pettersson	1972-1980
Gösta Sundholm	1990-1986
Jan-Olof Wallin	1986-1989
Bertil Karlsson	2004-2013
Christina Pettersson	2013-2015
Josef Janosi	2019-2022

Hedersordförande

Carl Lindberg	1962
Carl Otto Engvall	1982
Åke Nylander	1989
Erik Artur Egervärn	2000
Lars Hedsäter	2012
Roland Ekenberg	2018

Styrelseordförande

Erik Artur Egervärn	1990-1993
Gösta Wensberg	1993-1997
Lars Hedsäter	1997-2000
Thomas Quist	2011-2012
Jonny Petersson	2015-2022

Hedersledamot

Gustaf Petri	1952
Åke Sagerén	1997

Sekreterare

Edvard Benedicks	1942-1945
Tore Cedergren	1945-1948
Magnus Rudberg	1948-1959
Ulf Hedendahl	1959-1965
Erik Olsson	1965-1974
Gösta Sundholm	1974-1980
Rolf Morén	1980-1981
Bengt Runner	1981-1986
Göran Lindholm	1986-1991
Torsten Melin	1991-1993
Stig C Holmberg	1993-1995
Lars Marklund	1995-1997
Birgitta Rudbratt adj	1997-1999
Lena Ström adj	1999-2002
Irma Palm	2002-2021

Kassör

Rolf Lingman	1942-1959
Erland Uddgren	1958-1965
Arne Spång	1966-1973
Olof Sjöberg	1973-1978
Bengt Johansson	1978-1989
Carl-Erik Thurfjäll	1989-1995
Krister Willén	1995-2013
Bengt Runner	2013-2015
Bengt Fällström	2015-2019
Lars Oddshammar	2019-

HBRs Styrelseledamöter 1942-2022

Edvard Benedicks, Hedesunda	1942-1944	Lars Hedsäter	1993-1995
T Br:son Wennerberg, Smedby	1942-1944	Bengt Johansson, Örebro	1995-1997
A Berg von Linde, Axelvold	1942-1949	Håkan Larsson, Södermanland	1995-1997
Inge Enander	1943-1945	Lars Olsson, Lund	1995-2002
Axel Romdahl	1943-1946	Jan Backman	1995-2004
Lennart Hollström, Halmstad	1946-1949	Arne Lindén, Halland	1995-1997
Sten Simonsson, Södertälje	1949-1957	Lars-Erik Larsson, Sthlm	1998-2002
Henry Hamrin,Sundsvall	1949-1953	Lars-Erik Jansson, Halland	1997-1999
John Olsson, Malmö	1949-1961	Torsten Mårtensson, Hässleholm	1997-1999
Allan Winge, Stochholm	1945-1961	Lennart Carlsson,Värmland	1998-1999
Arvid Palmgren, Göteborg	1953-1961	Marion Gunnhage, Stråvalla	2000-2001
Carl-Otto Engwall, Södertälje	1957-1962	Thorbjörn Blomberg	2000-2002
Evert Jansson, Linköping	1959-1964	Anders Lidberg	2000-2002
Emil Elmwall, Sparreholm	1961-1965	Bertil Karlsson, Linköping	2002-2004
Nils Larsson,Borås	1961-1966	Eva Engholm	2002-2006
Carl Lindberg	1962-1966	Ronny Nilsson	2002-2004
Ivan Nissler, Strängnäs	1963-1968	Arne Ekberg	2002-2004
Erik Olsson,Köping	1964-1965	Jan Flinkfeldt, Luleå	2004-2005
Bengt Dahlgren, Göteborg	1964-1973	Sture Larsson, Göteborg	2004-2011
Stig Pettersson, Alunda	1965-1980	Lars-Erik Cederlöf, Mönsterås	2004-2008
Erland Uddgren, Lidingö	1966-1967	Leif Asperud, Vindeln	2006-2013
Erik Magnusson Svedala	1966-1972	Bengt Fällström, Malmö	2008-2015
Gösta Sundholm,Danderyd	1966-1986	Thomas Quist, Blentarp	2008-2011
Emil Smith, Linköping	1967-1973	Anders Melin, Uppsala	2011-2012
Gunnar af Ekenstam, Vällingby	1968-1974	Josef Janosi	2011-2022
Tage Andersson, Malmö	1972-1978	Jonny Pettersson, Stor Vreta	2012-2015
Rolf Lindgren, J-köping	1973-1979	Birgitta Johansson, Kalix	2014-2020
Inge,Werner, K-krona	1973-1979	Jan Ekström, Anderstorp	2015-2020
Björn D:son Björnvad, Björnås	1974-1978	Christina Pettersson	2011-2012
Nils Engrup, Klippan	1974-1984	Roger Nordensköld, Stockholm	2016-2020
Harald Oscarsson, Tavelstö	1976-1978	Jonas Stål	2020-2022
Stig Widholm, Kungbacka	1978-1984	Joe Wilhelmsson	2020-
Rolf Morén, Domsjö	1978-1984	B.Roger Strömborg	2020-2022
Sven Erlandsson, Finnspång	1979-1985	Irma Palm	2021-2022
Sven Öhlund,Trollhättan	1979-1989		
Bengt Runner, Skurup	1980-1981,		
Lars Rönnbäck, Ånäset	1980-1985		
Hans Andersson, Hammar	1980-1986		
Kurt Brune	1984-1986		
Olle Lindberg, Kil	1985-1989		
Rolf Burström, Kåge	1985-1989		
Bengt Runner	1986-1989		
Kurt Eriksson, Göteborg	1986-1994		
Bengt Sandemo, Östersund	1987-1992		
Allan Jardén	1990-1994		
Carl-Åke Skoghäll	1991-1997		
Göran Lindholm	1991-1995		
Gösta Wensberg	1991-1993		
Krister Willén	1993-1995		

Våra Rikshemvärnschefer 1940-2022

Gustaf Petri	1940 – 1947	överste, 1945 generalmajor
Sven Allstrin	1947 – 1952	överste, 1949 generalmajor
Gunnar Brinck	1952 – 1955	överste, 1954 generalmajor
Per Kellin	1955 – 1968	överste, 1959 generalmajor
Karl-Gustaf Brandberg	1968 - 1971	generalmajor
Fredrik Löwenhielm	1971 – 1981	generalmajor
Karl Erik Holm	1981 – 1983	generallöjtnant
Robert Lugn	1983 – 1988	generalmajor
Lars-Erik Wahlgren	1988 – 1988	generalmajor
Reinhold Lathi	1988 – 1994	generalmajor
Jan-Olof Borgén	1994 – 1997	generalmajor
Alf Sandqvist	1997 – 2000	generalmajor
Mats Welff	2000 – 2002	generalmajor
Anders Lindström	2002 – 2005	generalmajor
Roland Ekenberg	2005 – 2018	generalmajor
Stefan Sandborg	2018 -	generalmajor

Våra överbefälhavare 1942-2022

General Olof Thörnell	1939-1944
General Helge Jung	1944-1951
General Nils Swedlund	1951-1961
General Torsten Rapp	1961-1970
General Stig Synnergren	1970-1978
General Lennart Ljung	1978-1986
General Bengt Gustafsson	1986-1994
General Owe Wiktorin	1994- 2000
General Johan Hederstedt	2000-2003
General Håkan Syrén	2004-2009
General Sverker Göranson	2009-2015
General Micael Bydén	2015-

Källor

Meddelande från Hemvärnsbefälhavarnas Riksförbund 1943-1949

Meddelande från HBR 1950-1965

Hemvärnsbefäl 1966-1977

Tillgängliga handlingar från HBRs styrelse och föreningar 1977-2022

Mina Hemvärnsår av Gustaf Petri

Artikel av Thomas Widlund

Artikel av Arvid Cronenberg